בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 85

פרשת אחרי מות- קדושים

העלון מוקדש להצלחת נוחי בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

להשבית את הרעה מקרבנו

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בין הברכות המגוונות המופיעות בפרשה, ישנה ברכה בענין חית הארץ (כו, ו):

וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחֲרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רָעָה מִן הָאָרֶץ וְחֶרֶב לֹא תַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם.

ויש לשאול, מה היא אותה השבתה – האם שלא יהיה כלל חיות רעות בארץ או שיהיו אך לא יזיקו? למעשה נחלקו תנאים בשאלה זו במדרש תורת כהנים: לפי רבי יהודה הכוונה שמעבירן לגמרי מן העולם, ואילו לרבי שמעון רק משביתן שלא יזיקו.

כיצד הפסוק מתבאר לפי כל שיטה? הרמב"ן מפרש שלרבי יהודה יש לומר את הפסוק כפשוטו שלא יבואו כלל חיות רעות בארצם, משום שכאשר יש שובע בארץ והערים מלאות בבני אדם אין החיות הרעות יבואו למקום יישוב. ואילו לרבי שמעון יש לפרש שהשבתי חיה רעה הכוונה שהקב"ה ישבית את רעת החיות מן הארץ ולא את החיות עצמם.

הרמב"ן מצדד כרבי שמעון, ומבאר שכאשר עם ישראל שומרים תורה ומצוות כל הרעה נעלמת מן הארץ – אפילו מן החיות.

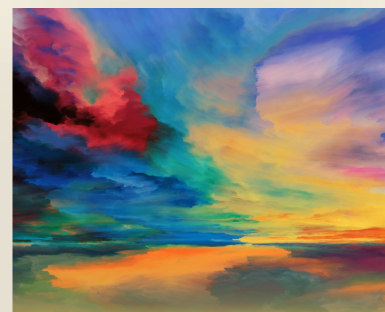
ראיה לדבר ממעשה המובא במסכת ברכות (לג ע"א):

תנו רבנן: מעשה במקום אחד שהיה ערוד והיה מזיק את הבריות, באו והודיעו לו לרבי חנינא בן דוסא. אמר להם: הראו לי את חורו! הראוהו את חורו, נתן עקבו על פי החור, יצא ונשכו ומת אותו ערוד. נטלו על כתפו והביאו לבית המדרש. אמר להם: ראו בני, אין ערוד ממית אלא החטא ממית. באותה שעה אמרו: אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו רבי חנינא בן דוסא.

החיות הרעות מזיקות רק כאשר האדם לא שומר תורה מצוות, אבל אדם שלם כמו רבי חנינא בן דוסא אין החיות רעות ביחס אליו, וכן יתרחש לכל עם ישראל כאשר יקיימו תורה ומצוות בשלמות. וכן כתוב בספר ישעיהו (יא, ח) ביחס לעתיד העולם:

וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי יִרְבָּץ וְעֵגֶל וּכְפִיר וּמְרִיא יַחְדָּו וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם.. וְשִׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל חֻר פָּתֶן וְעַל מְאוּרַת צִפְעוֹנִי גָּמוּל יָדוֹ הָדָה.

ובאמת בבריאת העולם אין החיות היו טורפות זו את זו, אלא כתוב בספר בראשית (א,

דברים במחשבה

חוקי המוסר של הטבע

פתרון החידה הקודמת

ברכה על בשמים של אישה

החידה השבועית

ברכת הראיה

חוקי המוסר של הטבע

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

העולם האנושי על שלל גווניו הרבים הוא עולם שבד"כ מתנהל מתוך שיקולים הגיוניים המתבארים בכוחו של השכל האנושי. כך, אם יעמוד האדם בפני החלטה כזו או אחרת שצריך הוא להכריע בין צדדיה השונים, מיד הוא יערוך התבוננות שכלית על מנת להכריע בדילמה שהגיחה אל פתחו. בהתבוננות זו הוא יצייר במוחו את התרחישים האפשריים שכל אחת מבחירותיו עלולה להוביל אליהם, ומתוך הבנת שכלו בתוצאות מעשיו וחזיון התרחיש הרצוי בעיני רוחו, הוא יבחר לבסוף כיצד לנהוג.

כך לדוגמא, אדם שיש בידו סכום כסף גדול שאותו הוא חפץ להשקיע בשוק ההון או בקרנות סיכון כאלה ואחרות, סביר להניח שלהחלטתו הסופי תוקדם התלבטות שכלית קשה, הנוגעת בשאלה "מה היא ההשקעה המשתלמת ביותר?". מתוך התלבטות זאת הוא יצייר בשכלו עפ"י הנתונים שיש בידו את התרחישים האפשריים לכל אחת מהאפשרויות העומדות לרשותו, ויבחר לבסוף את האפשרות המניבה והבטוחה ביותר כמידת האפשר.

אלא שפעמים רבות, למרות שהאדם פעל מתוך השיקולים השכליים ההגיוניים ביותר, לבסוף הוא נחל הפסד גדול שלמען האמת היה בלתי צפוי כלל. כפי שנכונים הם הדברים בנוגע לחיינו הפרטיים, נכונים הם אף ברמה הציבורית. כך לדוגמה לאורך ההיסטוריה היו אימפריות גדולות רבות, שבעת שליטתם נדמה היה שכוחם הרב עוצמה אינו נתון למפולת וימשיך הוא לאורך שנים רבות. ואכן במבט שכלתני השוקל היטב את פרטי המציאות, נדמה היה שהאימפריות הללו כל כך חזקות כך שאין שום סיכוי ששלטונם יתערער בדרך כזו או אחרת. אולם במבט לאחור, יודעים אנו שגם אימפריות שהיוו מעצמה כלכלית ומדינית ברמה העולמית, נפלו לבסוף ונעלמו כליל מעל במת ההיסטוריה.

וכאן צריכים אנו לעמוד על שאלה חשובה, כיצד ייתכן שהחלטות או אירועים שבמבט הגיוני ובחשבון שכלי נדמו לפי כל התחזיות האנושיות כעניינים היציבים והבטוחים ביותר לבסוף נוחלים כישלון מוחץ?

התשובה לכך היא פשוטה וברורה: הרב קוק זצ"ל (אורות, ישראל ותחייתו פסקה ב') מלמד אותנו שישנן שתי אפשרויות, שתי נקודות מבט השונות במהותן שבאמצעותן יכולים אנו להתבונן בעולם ובמתרחש ולהגיע לידי הבנה נכונה אודות המציאות. "ההבנה המוסרית וההבנה הסבתית".

ההבנה הסבתית - שהיא זו אשר הצגתי בתחילת דברי - פועלת מתוך עולם הבנה הסוקר את המציאות עפ"י הקשרי ההיגיון. וכך, מתוך התבוננות רחבה וחיבור של תופעות ופרטים רבים השייכים בצורה כזו או אחרת אל עצם או תופעה כזו או אחרת, נוכל להבין את עצם התופעה ואת ההיגיון העומד מאחוריה. זוהי ההבנה הסיבתית המיוסדת על הבנה שכלתנית, וחשבון קר של תרחישי המציאות ושל המוביל אליהם.

אולם כנגד הבנה זו ניצבת ההבנה המוסרית שהיא "כלולה בתור נשמה עליונה המחיה אותה (את ההבנה הסיבתית)", לדבריו של הרב קוק (שם). הבנה זו איננה פרי השכל האנושי בלבד, כקודמתה אלא עמוקה היא ורחבה. הבנה זו אינה עוסקת בהקשרים השכליים ומתוכם מגיעה אל מסקנות, אלא בהקשרים המוסריים, בעומק הרעיון האלוקי המונח בתוכם.

נסביר מעט את הדברים. לעולם בו אנו חיים יש מטרה אחת שהיא גם הסיבה לכל התרחישים המופיעים בו- המטרה האלוקית. השי"ת מקדם את העולם אל מקום שלם ועליון יותר, אף שבמבט אנושי התקדמות זאת לא תמיד נראית, לפחות לא באופן ברור. אולם עבורנו- עמ"י המיוסדים על דרכי אבותינו הדברים ברורים הם, השי"ת מוביל את העולם באמצעות סיבובי המציאות השונים אל מקום טוב ושלם יותר.

ולכן, אף שפעמים רבות נפעל או נתבונן מתוך מבט שכלי והגיוני על המציאות וממצאיה, המהלך האלוקי יפעל בכיוון שונה בהתאם לחוקיות המוסרית שבאמצעותה מוביל אלוקים את העולם אל מקום טוב ושלם יותר.

ומה עלינו לעשות כאשר התופעות מתרחשות לנגד עינינו מנוגדות לכל השכלה רציונלית ולכל היבט הגיוני? התשובה לכך היא פשוטה- עלינו להתמלא בענווה עליונה, ולהפנים שיד ה' היא שעשתה כל זאת. או כדבריו של הרב קוק זצ"ל "ההופעה המוסרית מגלה בנו צביון של אמרה שכך ראוי להיות, כך צריך להיות".

בשמים של ערוה האם מותר להריח בהם?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

ברכות דף נב עמוד ב

אין מברכין כו'. בשלמא נר – משום דלא שבת, אלא בשמים מה טעם לא? – אמר רב יהודה אמר רב: הכא במסבת נכרים עסקינן, מפני שסתם מסבת נכרים לעבודה זרה היא.

הטור כתב שבשמים של ע"ג אין מברכין עליהם לפי שאסור להריח בהם לפיכך מסיבה של עו"ג אין מברכין על בשמים שלהם דסתם מסיבתן לע"ג.

בשמים של ערוה דין זה מבואר ברמב"ם,

וה"ר דוד אבודרהם כתב שבשמים של ערוה הוא למשל קופה של בשמים שתלויה בצוארה או שאוחזת בידה או בפיה- אסור להריח באותם הבשמים שמא יבוא לידי הרגל נשיקה או קירוב בשר,

והרשב"א בתשובה תמה על מה שכתב הרמב"ם שאין מברכין על בשמים של ערוה, וכתב שלא ידע מאין לו לרב זצ"ל, אמנם כתב שאולי מדובר של ערוה ממש ומפני שעשויין להעביר את הזוהמא, או מכיון שעשויין לעבירה להטיל ארס של יצר.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "בשמים של ערוה, כגון: קופה של בשמים תלוי בצוארה, או אוחזת בידה, או בפיה אין מברכין עליהם, לפי שאסור להריח בהם שמא יבא לידי הרגל נשיקה או קירוב בשר".

המ"ב (טז) ביאר שערוה היינו אישה שהיא ערוה עליו אבל בפנויה אפשר דמותר, אמנם כמה אחרונים מחמירין דאפילו בפנויה אסור, מכיון שעל ידי הרחה יבוא לידי הרהור ויש לחוש לכך גם כשהיא אינה נידה.

ומ"מ בתולות בימינו סתמן בחזקת נדות הם שהרי אינן טובלות לנדותן וממילא אסור להריח את בשמיהם לכו"ע דבכלל עריות הן.

ובשערי תשובה בשם הברכי יוסף כתב שה"ה שאסור להריח את הבשמים של אשתו נידה.

כשהבשמים אינם על גופה האם מותר להריח בהם

השו"ע כתב "תלוי בצוארה" והמ"ב (יז) הביא שיש מאחרונים שכתבו דלאו דוקא כשהוא תלוי בצוארה אלא רגילות נקט, כלומר שבשמים שהיא רגילה לשאת בצוארה, אפילו אם הם מונחים כעת על השלחן ג"כ אין לברך עליהם, מכיון שעל ידי כך יבוא לידי הרהור אם מכירה ויודעה. ובשעה"צ ס"ק כז ביאר שהט"ז מדמה דין זה לבגדי צבעונים של אישה שאין להסתכל בהם אף כשתלויים על הכותל שמא יבוא להרהר בה. ואפשר שאף החולקים על הט"ז זה סוברים שכל זה דוקא כשאינו מתכון להריח אבל כשמתכוין אסור, שמא יבוא לידי הרהור.

ובהלכה ברורה (יב) כתב שאם הסירה האשה את הפרחים והבשמים מעליה לדעת כמה מרבותינו הפוסקים אף בזה אסור להריח בבשמים אלו ואין לברך עליהם ברכת הריח כלל, והרוצה להריח בהם ולברך עליהם (כשיודע בעצמו שאין לחוש שמא יבוא לידי הרהורי עבירה וקלות ראש מחמת כן) יש לו על מה שיסמוך.

ובבשמים שהיו על אשתו נידה והסירתם מעליה או שהיו על אשה פנויה שאינה נידה והסירתם מעליה - יש להקל אף לכתחילה להריח בהם ולברך עליהם. וכן בשמים שהיו על בתו פנויה והסירתם מעליה יש להקל אף לכתחילה להריח בהם ולברך עליהם ברכת הריח.

ומותר להריח ולברך על ריח טוב של מי בושם של נשים (כשידוע שנעשו מחומרים טבעיים) אע"פ שהאישה לוקחת מהם מפעם לפעם ונותנת עליה ואפילו אם אותם מי בושם שייכים לאישה אחרת האסורה עליו וכ"ש אם הם של אשתו נידה.

ר' יוחאי סויסה זכה בשובר לרכישה ב100 ₪ במכון בקורסים הדיגיטליים

שאלת השבוע

הרואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל מה מברך?

ר׳ יוחאי סויסה—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

ל): וּלְכָל חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל רוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת כָּל יֶרֶק עֵשֶׂב לְאָכְלָה, ולבסוף נאמר - וַיְהִי כֵן, שכן כך הטבע האמיתי של החיות.

רק לאחר שהתחיל האדם לחטוא למדו החיות לטרוף, ונכנס בהם רעה בעקבות מעשי האדם. וכחלק ממעשה ההידרדרות של העולם לאחר המבול, לבסוף הותרה לבני האדם גם השחיטה. אך לעתיד לבוא כשיחיו בשלמות בארץ ישראל המצב יחזור לקדמותו.

הראי״ה קוק בספרו ״חזון הצמחונות והשלום״ הולך גם הוא בדרך זו. באמת בתחילת האנושות לא הותר לאדם הראשון לאכול בשר ״אולם כשירדה האנושות, עם השתכללותה, ולא יכלה לשאת את זוהר האור הגדול ונשברו כליה״ - היה צורך להתיר בשר לאכילה. אבל לעתיד לבא, כשהאנושות תשתכלל ותגיע למדרגה גבוהה ״תצא השאיפה הצפונה למשפטי בעלי-חיים מנרתיקה בבא העת״.

המצוות באות לחנך את האדם, כמבואר במדרש בראשית רבה: ״וכי מה איכפת לו להקב״ה בין שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף, הא לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות שנאמר (משלי ל ה) כל אמרת אלוה צרופה״.

ועל ידי לימוד התורה וקיום המצוות האדם עולה קומה אחר קומה אל המוסר האמיתי של הקב״ה שברא את העולם ומגלה לנו כיצד להגיע לשלמות כבר בעולם הזה. וכמו שמובא בספר הזוהר (ח״ב, קסא):

כל מאן דאסתכל בה באורייתא ואשתדל בה, כביכול הוא מקיים כל עלמא, קודשא בריך הוא אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא..

שבת שלום!